

Bill Viola, «Catherine's Room», 2001, video, del av polyptyk.
FOTO MED TILLATELSE FRA STAVANGER KUNSTMUSEUM

Nå kan vi oppleve en av verdens fremste

UTSTILLING: Dette er spektakulært, skriver vår anmelder om Bill Violas videokunst. Han mener dette må være en av årets viktige utstillinger i Norge i år.

Trond Borgen

Stavanger kunstmuseum: Bill Viola, *Into the Light*, video, installasjon. Til og med 15. august.

Det er spektakulært, det som nå går for seg i Stavanger kunstmuseum. For her er et uendelig flammehav, fossende vann, bulder og brak. Sansinntrykkene våre rystes av videokunsten til Bill Viola, en av verdens fremste på sitt felt. Men her er også de mest stillferdige scener, bilder som rommer stillheten i hverdagens enkle handlinger. Det er vår plass i eget liv, i døden og i lengselen etter overskridelsen av det jordiske som er et hovedtema i utstillingen. Eksistensialismen visuelt renskåret.

Et utvalg av Violas kunst fra 1977 til 2013 er kuratert av Hanne Beate Ueland og Helga Nyman – opplagt en av de viktige kunstutstillingene i Norge i år. Den suppleres med et omfattende filmprogram med Violas kunst i auditoriet.

Det tidligste verket, «The Reflecting Pool», har en predigital, fuzzy billedkvalitet: en mann hopper fra kanten av et basseng uten å lande i vannet, kroppen fryses i luften. Her er Violas interesse for tidsopplevelsen i og foran et kunstverk – manipuleringen av øyeblikket som, paradoksalt, strekkes i tid. Skikkelser går rundt bassenget, men vi ser dem kun som speilinger i vannet, som Platons hulelignelse i moderne form.

Ild og vann

Så dukker vannspeilingen opp også i et senere arbeid, det teknisk fullkomne «Fire Woman», hvor en ryggvendt kvinne kaster seg i vannet foran en enorm vegg av skrekkinngytende flammer; langsomt abstraheres ilden og gattes ut til bølgende reflekser i vannet: her var et menneskeliv, et blaff som forsvinner i evigheten, som mannen i refleksjonsbassenget, som langsomt oppløses i lys.

Det går en dyp humanistisk tråd gjennom Violas kunst; når han spør hva et menneske er, trekker han inn den transcendentale lengselen etter overskridelsen av dets jordiske liv. Spennet mellom det materielle og det åndelige, og mellom fødsel og død, forvandles til visuelle metaforer, som i «The Innocents», hvor ung kvinne og mann langsomt stiger fram fra mørket og passerer gjennom en vegg med vann som fanger lyset; de ser seg om i verden og trekker seg så tilbake til mørket. Fødsel, død. Her var to menneskeliv, i et kort blaff av lys, men i en evighet av mørke.

Følelsenes teater

Viola inspireres av ulike kilder – tibetansk dødebok, sufi-mystisisme, zen-buddhisme, kristen ikonografi. Det siste tydeligst i et hovedverk, «The Greeting», et møte mellom tre kvinner. Det er inspirert av Jacopo Pontormos manieristiske «La Visitazione» (1529), hvor Jomfru Maria møter Elisabeth, Døperen Johannes' mor. I ekstremt langsom kino utspilles følelsesmessige reaksjoner hos kvinnene – like maniert som i renessansmaleriet, for Viola har filmet med et høyhastighetskamera (300 bilder pr.

sek.):45 sekunders opptak strekkes til 10 minutter. Et følelsenes teater, hyperestetisert.

Da jeg så Violas store serie «The Passions» i National Gallery i London i 2003, gjorde den sterkt inntrykk fordi den ble vist i konteksten til de gamle religiøse maleriene som hadde inspirert ham. En slik intertekstuell sammenheng (hvor kunst snakker sammen tvers gjennom kunsthistorien) mangler naturligvis i Stavanger, hvor det enkelte verk isoleres.

Betagende flott er «Catherine's Room», fem skjermer på rekke hvor en kvinne gjør enkle ting i et rom til ulike tider på døgnet, inspirert av en senmiddelaldersk predella (serie med små bilder nederst på altertavle) – som om kvinnen får helgenstatus gjennom sin menneskelighet. Kontrasten er «Chapel of Frustrated Actions and Futile Gestures», ni tette skjermer hvor mennesker i renskårne bilder utfører meningsløst arbeid: en mann fyller en trillebår med grus, bare for å tømme den igjen; to menn både fyller og tømmer robåten de sitter i med vann osv. Samuel Beckett kunne ikke ha gjort det bedre; men Viola tar oss dit:Becketts blikk stanser, for drømmen om overskridelse av

dette absurde livet fyller resten av utstillingen.

En reservasjon melder seg: de senere arbeidene, skapt med et stort filmteam og det mest avanserte tekniske utstyret, er så operatisk mektige og imponerende at de står i fare for å gjøre formen til selve innholdet. Det spektakulære kan lett komme imellom betrakteren og det humanistiske innholdet. Derfor gjør de mer stillfarende, visuelt og lydmessig enklere verkene et sterkere inntrykk på meg. Her er Viola uovertruffen.

Bill Viola, «The Greeting», 1995, videoinstallasjon.

FOTO MED TILLATELSE FRA STAVANGER KUNSTMUSEUM.